

Гріненко О.О.*

ПРОБЛЕМА ТРАНСФОРМАЦІЇ РОЛІ ТА МІСЦЯ ООН У РЕГУЛЮВАННІ БЕЗПЕКОВИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню проблеми регулювання засобами ООН безпечових проблем сучасності.

Ключові слова: ООН, безпека, проблема, регулювання, сучасність.

Статья посвящается исследованию проблемы регулирования посредством ООН современных проблем в области безопасности.

Ключевые слова: ООН, безопасность, проблема, регулирование, современность.

The present article deals with the research of governing by the way of UN the modern security problems.

Key words: UN, security, problem, governing, nowadays.

Очевидно, що забезпечення всезагальної безпеки стало частиною національного інтересу якщо не всіх, то у всякому разі, більшості країн-членів світового співтовариства та зокрема Організації Об'єднаних Націй як виразника цих інтересів. Інакше кажучи, спостерігається тенденція до неухильного зростання значущості цієї компоненти «національних інтересів», що співпадає із всезагальним інтересом світового співтовариства.

В світлі зазначених обставин все більш зростаюче визнання одержує стратегія колективної безпеки, коли кожна держава, яка входить в систему колективної безпеки, згодна з тим, що безпека однієї з них є справою всіх, і приєднується до колективних дій щодо протидії агресії. Таким чином, колективна безпека є засобом підтримання загального миру і безпеки [1].

Колективна безпека (якщо вона функціонує згідно зі своїм призначенням) є найменш гнучкою категорією, оскільки потребує найбільшої співпраці між незалежними державами відповідно до найжорсткіших правил. Що іноді також потребує більш прискіпливої уваги для своєчасної реакції на відповідні загрози. Разом з тим, колективна безпека може запропонувати максимальні потенційні сили. Ось чому саме альянси є виразом найкращого компромісу між слабкістю односторонніх дій та жорсткою обмеженістю колективних дій. Однак будь-який альянс приречений на загибель, якщо немає супротивника чи загрози, задля чого вони і існують. З втратою такого супротивника та у випадку кардинальної зміни загроз система безпеки втрачає головний лейтмотив свого існування, і її подальша доля залежить від набутого потенціалу і досвіду.

Як зазначив у цьому відношенні Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун, колективна безпека більш не може вузько трактуватись як відсутність збройних конфліктів чи то між державами, чи всередині них. Грубі порушення прав людини, широкомасштабні переміщення цивільного населення, міжнародний тероризм, епідемія СНІДу, торгівля наркоти-

* кандидат юридичних наук, науковий співробітник НДЧ Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ками, зброєю і екологічні катастрофи створюють пряму загрозу безпеці людства, змушуючи ООН застосовувати більш узгоджений підхід до широкого кола питань. Такий підхід змушує ООН діяти творчо і вимагає, передусім, усвідомлення того факту, що зберегти міцний мир у майбутньому можна лише враховуючи весь комплекс різноманітних елементів, з яких складається безпека людства [2].

Організація Об'єднаних Націй знаходиться у центрі розгалуженої системи великих та малих міжнародних організацій. Завдяки своєму майже універсальному членському складу, всеохоплюючому мандату, широкому діапазону діяльності та інституціональній присутності на глобальному, регіональному та національному рівнях вона протягом майже 50 років після Другої світової війни була найбільш впливовою міжнародною організацією глобального рівня, що виконувала роль арбітра в міжнародних суперечностях, сприяла послабленню напруженості та зміцненню міждержавної стабільності й була важливим інструментом попередження воєнних дій та збройних конфліктів. Стаття 1 Статуту ООН свідчить про те, що головною метою діяльності Організації є підтримка міжнародного миру та безпеки. З цією метою вона вдаватиметься до ефективних колективних дій задля попередження й усунення загрози миру та запобігання актів агресії чи інших порушень миру і проводитиме мирними засобами, відповідно до принципів справедливості та міжнародного права, розв'язання міжнародних суперечностей або ситуацій, що можуть призвести до порушення миру. Для виконання цих завдань Рада Безпеки ООН приймає рішення про припинення вогню, направлення груп та місій у зону збройного конфлікту або проведення операцій з підтримки миру силами військових контингентів держав-членів ООН під егідою ООН. Рада Безпеки ООН несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки та, по суті, відіграє вирішальну роль у зміцненні безпеки й стабільності в Євroatлантичному регіоні.

У складі ООН немає військових підрозділів, і це змушує її звертатись у певних випадках до окремих країн або міжнародних організацій (наприклад, НАТО), що здатні втілити в життя рішення Ради Безпеки. Статут цієї міжнародної організації дозволяє укладати регіональні угоди або створювати органи для вирішення питань, пов'язаних з підтримкою міжнародного миру та безпеки, що відповідає її цілям (Ст. 52). Держави можуть також використовувати свої збройні сили для забезпечення індивідуальної або колективної самооборони (Ст. 5 Статуту ООН).

Однак оптимістичні сподівання на посилення ролі та впливу цієї міжнародної організації після закінчення «холодної війни» не справдилися. ООН наштотхнула на численні проблеми, пов'язані з проведенням постійно зростаючих за обсягами програм [3]:

- нестачі коштів (заборгованість деяких держав по стартових внесках становила на кінець 2009 р. понад 3 млрд. дол. США. З них 0,8 млрд. дол. складала внески до регулярного бюджету, а 2,2 млрд. дол. – внески на операції з підтримки миру);
- незначної ефективності діяльності великого бюрократичного апарату (на сьогодні ООН складається із сотень більш-менш постійних організацій, комітетів, комісій тощо, фактична структура яких часто-густо була результатом процесу переговорів, а не використання будь-якої визначеної організаційної моделі або принципів управління. Ці структурні підрозділи працюють неефективно і у певних випадках конкурують між собою за перерозподіл фінансових коштів ООН на програми, в яких вони здійснюють свою діяльність);
- невідповідність організаційної структури та функціональних завдань новим міжнародним умовам діяльності й новим загрозам миру та міжнародній безпеці, які зараз виникають насамперед усередині країн, а не між ними. Фінансування операцій з підтримки миру стало найскладнішою проблемою для ООН. Заборгованість по внесках до бюджету ООН держав-членів, спонукало апарат ООН постійно використовувати кошти, виділені

для операцій з підтримки миру, на потреби покриття дефіциту в рамках регулярного бюджету.

Найбільш показовим прикладом усунення ООН від вирішення питань війни та миру в нових умовах стала боснійська криза, де НАТО застосовувало Збройні сили поза межами кордонів країн-членів Альянсу і без відповідного рішення Ради Безпеки ООН. Затвердження цих положень у новій стратегічній Концепції Альянсу, що була ухвалена главами держав та урядів – учасниками засідання Північноатлантичної Ради у Вашингтоні 23-24 квітня 1999 р., – докорінно змінює роль ООН у питаннях підтримки миру. ООН втрачає статус єдиного легітимного міжнародного інституту, що на глобальному рівні займається питаннями безпеки. Водночас криза на Балканах неспростовно довела той факт, що навіть наймогутніші країни світу, об'єднані у військово-політичний блок (НАТО), кінцею кінцем змушені були звернутися до авторитету ООН для припинення бойових дій та забезпечення миру в Косово. Таким чином, механізми діяльності ООН, що були напрацьовані впродовж п'яти десятиріч років біполярного протистояння, у сучасних умовах починають давати збої, а сама Організація потребує суттєвих змін як на інституціональному, так і на функціональному рівнях. У підсумковій доповіді Генерального Секретаря ООН Пан Гі Муна за підсумками ГА ООН 2009 р. зазначено: «Нова роль, яка може надаватись багатостороннім організаціям, і – якщо брати ширше - їхнє місце в міжнародному співтоваристві породжують невизначеність, а в деяких випадках навіть занепокоєння. Справді, народи Об'єднаних Націй, від імені яких був написаний Статут, намагаються по-новому визначити, яким чином вони пов'язані спільними зв'язками, хоча й розділені традиціями, переконаннями, владою та інтересами» [4]. Однією з визначальних рис минулої 65-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, що відбулася у двадцятих числах вересня 2010 р., стало усвідомлення суттєвих змін у сучасному світоустрої та необхідності трансформації традиційних умов співіснування держав.

Загострення ситуації в Росії – війна на Північному Кавказі, теракти в Буйнакську, Москві, Волгодонську, трагічні події 11 вересня у США, російсько-грузинська війна 2008 р. – внесли істотні корективи в роботу ООН. Обговорення питань боротьби з тероризмом стало однією з центральних тем Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй. Однак усі зміни мають відбуватись відповідно до Статуту ООН. І в цьому плані дуже важливо підтвердити і зафіксувати першорядне значення принципу незастосування сили та невтручання у внутрішні справи без санкції Ради Безпеки ООН ні за яких обставин: політичних, економічних, гуманітарних тощо. Не викликає сумніву той факт, що зміни мають торкнутися і Організації Об'єднаних Націй. Про це говорили всі провідні політики світу з трибуни ООН. Виступ Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна викликав неоднозначну реакцію, бо не міг сподобатися прихильникам обох підходів. Його позиція полягала в тому, щоб відверто порушити перед членами ООН проблеми, про які сказано вище. Пан Гі Мун говорив і про недостатню ефективність наявних механізмів Організації, і про нездатність її членів знайти консенсус у деяких питаннях, і про важливість дотримання прав людини в сучасному світі. Але висновків про слухність того чи іншого підходу він не зробив, поклавши відповідальність за вирішення цієї проблеми на держави-члени ООН, які, власне, і мають піклуватись про проведення реформи Організації Об'єднаних Націй.

Характеризуючи сучасний етап еволюції середовища системи міжнародної безпеки (1991-2010 рр.), можна виділити чотири головні групи проблем і протиріч у міждержавних відносинах і діяльності міжнародних інститутів. Перша група. ООН, ОБСЄ та деякі інші міжнародні інститути представляють собою лише певного роду фасад більш не існуючої військово-політичної організації світу. Сполучені Штати Америки виявились єдиноосібним світовим військовим лідером, причому складається уява, що вони все менш схильні консультуватися при прийнятті «силових» рішень не тільки з ООН, але і з біль-

шістю своїх союзників по НАТО. Більш того, США намагаються діяти (коли це можливо) в обхід Ради Безпеки ООН, що ставить під сумнів майбутнє цієї організації в якості «світового поліцейського» і «світової поліцейської служби власної безпеки». На жаль, позиція США, до того ж головного «донора ООН», - не єдиний виклик Раді Безпеки. Сьогодні склад її постійних членів, що мають право вето, вже не співпадає зі складом світового «ядерного клубу». А в останнє десятиліття саме таке співпадіння давало колишньому післявоєнному клубу держав-переможниць *raison d'être*.

Очевидним є те, що ідентичність Ради Безпеки, а з нею і ООН в цілому і, відповідно, всієї системи міжнародної безпеки знаходиться під загрозою. Без відпрацювання і втілення в життя нової концепції Ради Безпеки вона може перетворитись на військово-політичний аналог «Великої вісімки» як форми регулярних консультацій провідних країн, а сама ООН буде позбавлена ефективного механізму відпрацювання оперативних рішень та їх примусової реалізації.

Друга група. Характер інтеграційних процесів в Європі надає нового смислу військово-політичній складовій Євросоюзу наряду з відповідним посиленням впливу США і НАТО в світі. Тому питання майбутньої побудови системи оборони західного співтовариства, що спирається одночасно на обидві ці організації залишається відкритим. Відповідь на це питання залежить від усього комплексу відносин між ЄС і США. Сьогодні ж досить важко уявити собі гармонічну систему безпеки, один з учасників якої постійно демонстрував би схильність до незалежної поведінки, при тому, що група інших – потенційно більш сильна у військовому і економічному відношенні – була б об'єднана в союз, що планомірно інтегрується, але цілі і можливості якого далеко не завжди співпадають з цілями партнера-суперника.

Третя група. Чимало потенційних конфліктів різного рівня і типу сьогодні перевищує число суб'єктів потенційного конфлікту світового масштабу. Сполучені Штати Америки, найбільш могутня демократія планети, затвердились в якості єдиноосібного лідера світового співтовариства під час кризи в Перській затоці 1991 року. Але відтоді США продемонстрували, з іншого боку, весь тягар витрат і зусиль, спрямований на підтримання такого положення. Головне щодо нової ролі США в світі питання постало наступним чином: як довго можна залишатися «світовим поліцейським», удаючись лише до «точкових», «комп'ютерних» ударів по окремих цілях, не зазнаючи при цьому істотних втрат. Взагалі, з позиції Заходу йдеться про «виклики» з боку колишніх колоній, а також формальних і неформальних домініонів великих імперій старого і нового типу: в першу чергу, з боку ісламського світу і одночасно Латинської Америки і тропічної Африки.

Четверта група. До цієї групи відносяться проблеми перспектив розвитку Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР), азійська частина якого ніколи не була складовою світового співтовариства. «Стабільність» в регіоні (відносна периферійність цієї частини світу з точки зору міжнародної безпеки) забезпечувалась у післявоєнний період включенням в зону американського впливу головного регіонального «винуватця спокою» ХХ століття – Японської імперії – і існуванням двох комуністичних імперій-переможниць – СРСР і КНР. Корейська (1950-1953 рр.) і В'єтнамська (1964-1975 рр.) війни з прямою або опосередкованою участю великих держав, не говорячи про колоніальні і постколоніальні конфлікти, а також про зіткнення 60-70-років по периметру китайських кордонів, або про непряму участь Китаю в різних конфліктах переважно в Азії, повинні оцінюватися як в ретроспективі, так і в можливій перспективі розвитку регіону. Слід зазначити, що АТР є одним з найбільш складних і небезпечних з точки зору прогнозованого військово-політичного положення. Гонка озброєнь, що розпочалася в АТР, є серйозним дестабілізуючим фактором в регіоні. Держави АТР вкрай потребують самоутвердження на міжнародній арені, яке відбувається в тому числі за рахунок зростання військових можливостей. АТР характе-

ризується істотним конфліктним потенціалом, оскільки практично всі острови, протоки і архіпелаги є предметом розбіжностей. Все це створює об'єктивну базу для зростання ринку військової техніки в регіоні.

В цьому контексті доцільним уявляється наведення наступних факторів, що впливають на підвищення місткості ринку озброєнь в регіоні, а це, в свою чергу, є істотним дестабілізуючим чинником стану регіональної безпеки : відсутність в регіоні будь-якої багатосторонньої системи безпеки (на кшталт, НБСЄ, ОБСЄ), яка б дозволяла ефективно вирішувати міждержавні проблеми шляхом мирних переговорів; наявність між рядом країн достатньо гострих суперечностей і взаємних територіальних претензій; нагальна потреба заміни 40-60 % (і більше) застарілої військової техніки, що знаходиться на озброєнні національних армій; швидке економічне зростання ряду країн АТР і значне збільшення витрат на забезпечення національної безпеки (Японія, Китай, Південна Корея, Малайзія, Тайвань) [4].

Говорячи про сучасний етап еволюції середовища системи міжнародної безпеки, до основних загроз слід віднести, насамперед, міжнародний тероризм. Попри зменшення загальної кількості терористичних актів, скоєних у світі, як стверджує експерт Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова І.Жданов [5], загроза тероризму не знижується, а навіть зростає. Величезні людські жертви, вражаючі матеріальні збитки, психологічний шок, у якому перебували жителі не лише Америки, а й більшості країн світу, доводять, що протидія терористичним організаціям має розглядатись як першочергове завдання структур міжнародної та європейської безпеки. Перед лицем таких загроз «повинні об'єднати зусилля всі цивілізовані країни; при цьому їх конфліктні інтереси в економічній, політичній, інших сферах мають відійти на другий план – іншого просто не існує, - вважає колишній міністр оборони України А.Гриценко. Керівництво більшості західноєвропейських країн виявило розуміння важливості цього завдання. Терористи, як правило, наносять асиметричні удари, коли стратегічні цілі досягаються тактичними засобами, без застосування високотехнологічних видів зброї. Водночас, технічні можливості терористів підвищуються: вони використовують все більш доступні для широкого загалу новітні інформаційні технології, супутниковий зв'язок, сучасні засоби підробки документів [6].

Світове співтовариство розробило три основних захисних механізми проти вищезгаданих загроз: механізм досягнення і підтримання відповідного балансу і розстановки сил, механізми колективної безпеки; механізми військових блоків і союзів. Головна ідея цих механізмів – вирішувати міжнародні проблеми без збройних конфліктів.

Основний зсув структури міжнародної безпеки полягає в тому, що фізично, навіть, військова безпека поступається своїм місцем і роллю безпеці економічній. Інтернаціоналізація національних економік, їх більша відкритість – невідворотний результат майбутнього глобального розвитку.

На регіональному європейському та глобальному євроатлантичному рівні визначальну роль у питаннях розвитку виміру безпеки відіграють такі взаємодоповнюючі міжнародні організації, як Європейський Союз (ЄС), Рада Європи (РЄ), Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), Західноєвропейський Союз, Північноатлантичний альянс (НАТО). Нині ці структури мають різний потенціал і склад учасників, суттєво відрізняються головними цілями та напрямками діяльності, проте кожна з них тією чи іншою мірою впливає на формування середовища безпеки й стабільності в Європі.

Відносно питання європейської безпеки, на думку колишнього держсекретаря США М.Олбрайт, сформувався і реально могли послужити основою регіональної системи безпеки три інститути – ЄС, ОБСЄ і НАТО [7]. Зазначені структури мають різний потенціал : відрізняються складом учасників й суттєво різняться головними цілями і напрямками

діяльності. Тим не менше, кожна з них тією чи іншою мірою впливає на формування безпеки в Європі. Так, ЄС, створений з метою політичної і економічної інтеграції, забезпечив розвиток своїх членів на основі демократії та ринкової економіки, практично усунув територіальні суперечки і зазіхання на возз'єднання територій, соціальні відмінності й етнічні конфлікти, які десятиріччями ставили Європу на межу війни.

Водночас і ЄС, і ОБСЄ виявилися неспроможними ефективно впливати на безпеку в Європі, оскільки є серйозна проблема досягнення консенсусу у відношенні до застосування військової сили. Крім того, відсутні самі збройні сили, які можуть бути використані ЄС та ОБСЄ згідно з їх рішеннями. Між тим більшість сучасних викликів і загроз міжнародній безпеці вимагає для свого вирішення нових, перш за все, невійськових підходів. До того ж ОБСЄ, яка тільки у середині 1990-х років вийшла за межі формату наявної до того «Наради» (НБСЄ), реально залишається досить атомізованою організацією загального характеру з надзвичайно розмитими механізмами впливу, що не дає їй можливості швидко реагувати на існуючі та латентні загрози безпеці, заздалегідь упереджувати загострення конфліктних ситуацій та не допускати перетикання їх у силові форми вирішення проблем, - вважають фахівці Національного інституту проблем міжнародної безпеки. Тому апелювання Росії саме до ОБСЄ як ключової організації з питань безпеки у Європі певно що тільки закріплювало, за російським баченням, центросателітний характер умовної системи безпеки.

В Європі створився певний вакуум безпеки, який вимагає найшвидшого створення в постбіполярному світі нової системи безпеки європейського континенту, визначення її основних елементів, структурних зв'язків між ними

На сьогодні в Європі існують чотири міжнародні організації — основні елементи архітектури європейської безпеки, що вирішують проблеми забезпечення безпеки на континенті у воєнно-політичній сфері і на основі яких, можливо, буде створено нову систему європейської безпеки. Мова йде про такі організації як Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ, євразійськоатлантична система безпеки), Організація Північноатлантичного договору (НАТО, євроатлантична система безпеки), Європейський Союз (ЄС, система безпеки Євросоюзу — власне європейська система безпеки) та Організація Договору про колективну безпеку (ОДКБ, євразійська система безпеки), діяльність яких щодо забезпечення колективної безпеки Європи містить оборонний аспект.

ОБСЄ діє в рамках і під керівництвом Організації Об'єднаних Націй (універсальної системи безпеки). Будучи регіональною системою європейської безпеки, Організація підтримує та розширює системні зв'язки з іншими міжнародними організаціями та інститутами, які забезпечують безпеку на континенті [8]. Це робить необхідною практичну реалізацію схваленої в рамках Хартії європейської безпеки Платформи співробітництва заради безпеки, яка має зміцнити співпрацю ОБСЄ з ЄС, НАТО і ОДКБ на засадах взаємозміцнення, взаємодоповнення і рівноправності. Це проявляється в співробітництві місії ОБСЄ на Балканах і на територіях країн — членів ОДКБ.

Як зазначає український дослідник І.А. Храбан, «створення майбутньої загальноєвропейської системи безпеки у воєнно-політичній сфері залежить від розвитку та функціонування трьох систем безпеки сучасної Європи: євроатлантичної, власне європейської та євразійської. Однак відносини між ними в контексті формування системи європейської безпеки можуть розвиватися за різними сценаріями, пов'язаними з розглянутою динамікою відносин між цими системами. Найбільш реалістичними з них, на погляд автора, могли б стати три.»

Перший — гальмування і фактичне зупинення формування та зміцнення системи безпеки Євросоюзу у воєнно-політичній сфері. Цьому може сприяти відсутність східної загрози й те, що в питаннях забезпечення своєї безпеки Західна Європа звикла покладатися

на США. Скорочення соціальних програм за рахунок витрат на оборону виявилось не зовсім легким процесом.

До того ж США неоднозначно ставляться до активізації євроінтеграційних процесів у воєнно-політичній сфері і внаслідок цього існують розбіжності в поглядах на це серед різних держав — учасниць ЄС. Це, в свою чергу, при консенсусному порядку прийняття найважливіших рішень, до яких відносяться воєнно-політичні, негативно впливає на розвиток системи. Крім того, на сьогодні система явно відчуває перевантаження через неадекватність рівня соціально-економічного розвитку нових елементів у порівнянні із засновниками утворення. Не сприяє подальшому формуванню та зміцненню структури й розбіжності щодо стратегії та тактики ЄС, що існують в структурно-організаційному ядрі системи між традиційними застрільниками всіх євро інтеграційних процесів — Францією, Німеччиною та Великобританією.

У випадку реалізації першого сценарію НАТО зміцнює свої позиції та прагнення стати ключовою організацією майбутньої системи європейської безпеки. У цьому випадку можна очікувати, що з часом відбудеться більш чіткий поділ сфер відповідальності між НАТО та ЄС у сфері безпеки — на переважно воєнну сферу (НАТО) та переважно невоєнну (ЄС). НАТО буде забезпечувати організацію колективної оборони та проведення масштабних воєнних операцій, а ЄС — буде концентруватися на попередженні конфліктів і заходах післяконфліктного відновлення життєдіяльності, одночасно підтримуючи обмежену можливість проведення миротворчих операцій, оскільки Євросоюз має достатні фінансові, технічні та інші ресурси й певний досвід для успішного виконання таких завдань. Подальший розвиток подій приведе до того, що послабне рух до європейської єдності у воєнно-політичній галузі. Послаблення інтеграції призведе до втрати європейського інтересу до спільної політики.

Стратегія безпеки ЄС та прагнення його досягти рівня світового геополітичного центру опиняться під загрозою. ОДКБ буде поступово втрачати свої позиції як євразійська система безпеки через політику НАТО, яка проявлятиметься у намаганні дестабілізувати її структуру шляхом підтримання двосторонніх відносин з кожним або більшістю її членів, не підтримуючи з нею рівноправних офіційних відносин як з цільною структурою. Однак, можливо, на фоні глобалізації та асиметричних війн набуде подальший розвиток тенденція розчинення жорстких структур сучасних воєнно-політичних союзів, побудованих за шаблонами «холодної війни». Блокова і союзницька дисципліна буде поступово змінюватися у бік широкіх коаліцій проти загроз транснаціонального характеру.

Другий сценарій — воєнно-політична інтеграція Європи триває, але іде з різними швидкостями для окремих членів ЄС. Спостерігається дедалі більше розходження позицій щодо європейських інтеграційних процесів між Францією, Німеччиною, Бельгією та іншими країнами з одного боку і Великобританією, Данією, новими членами ЄС і т. ін. — з другого. В такій ситуації США будуть активно підтримувати проатлантичні сили, НАТО залишається провідною силою, кістяком системи європейської безпеки, що формується. Однак не виключається можливість створення всередині ЄС альянсу провідних держав, сповнених рішучості провадити єдину політику та об'єднувати свої зусилля.

Третій сценарій — ЄС впевнено продовжує реалізувати СЗППБ та в її рамках — СЄБПО, створює боекдатні власні збройні сили з автономним від НАТО командуванням, виділяючи на оборонні потреби відповідні бюджетні кошти.

Такому процесу значно сприятиме зміщення центру інтересів США в Азію в контексті реалізації їхньої стратегічної доктрини превентивних війн та вживання підготовчих заходів перед появою двох нових економічних і політичних гігантів: Китаю та Індії. Через консенсусний порядок прийняття рішень та особливу думку деяких держав — членів НАТО Альянс все більше не розглядатиметься США здатним бути ефективним військовим інструментом у їхніх війнах проти міжнародного тероризму.

Література

1. Караганов С. Реформування ООН: що робити? // День. – 2003. – №157. – С.3.
2. Офіційний Інтернет-сайт Організації Об'єднаних Націй: <http://un.org>
3. Там само.
4. Яворский А. Пробуждение азиатского «тигра» // Авиа-панорама.-2004.-Июль/ Август.- С.8-9.
5. Жданов І. Терор означає страх // Дзеркало тижня.-2009.-14 серп.
6. Гриценко А. Точка відліку // Нац. безпека і оборона.-2009.-№9.-С.34-36.
7. Олбрайт М. О глобальных проблемах международных отношений // Компас: (коммент., прогнозы, анализ, события) :Вестн.инстр.информ. ИТАР-ТАСС.- 1999.- №10.- С.19.
8. Храбан І. Система європейської безпеки і напрями воєнно-політичної інтеграції України до її структур: Монографія. — К.: Варта, 2005. – С.334-335
9. Храбан І.А. Динаміка розвитку системних зв'язків між основними елементами сучасної архітектури європейської безпеки // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2009. – №1. – С.90-92.